

Råde kommune

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5189-

26. november 2024

Beslutning om å innvilge søknaden fra Råde kommune om å gjennomføre forsøk som del av forsøksordningen

Innledning

Saken gjelder søknad om å gjennomføre forsøk som del av forsøksordningen som administreres av Kommunal- og distriktsdepartementet (heretter kalt KDD). Se generell informasjon om forsøksordningen på <https://www.regjeringen.no/no/tema/statlig-forvaltning/forvaltningsutvikling/tillitsreform/forsokskommune/id2967899/>.

Kunnskapsdepartementet (KD) har besluttet å innvilge søknaden, noe som innebærer at Råde kommune kan delta i forsøksordningen med forsøk om økt fleksibilitet i fag- og timestfordelingen. Nærmere om begrunnelsen for beslutningen og betingelsene for gjennomføringen av forsøket framgår under.

Rettslig grunnlag

Opplæringsloven § 29-3 lyder som følger: «*Etter søknad frå kommunen eller fylkeskommunen, eller etter eige initiativ, kan departementet gjere tidsavgrensa unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk. Forsøka skal vere etisk forsvarlege, godt fagleg underbygde, og ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar etter lova. Forsøka skal evaluerast og rapporterast.*»

Det framgår av opplæringsloven § 2-3 første ledd at opplæringen i grunnskolen skal være i samsvar med læreplanverket. I fag- og timestfordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20) er det nærmere angitt krav om minstetimetall for opplæring for de ulike fagene i grunnskolen, se Utdanningsdirektoratets rundskriv Udir-1-2024. Det framgår av punkt 1.3 at

kommunen kan omdisponere inntil 25 prosent av timetallet i fag for enkeltelever. Den enkelte elev eller forelder må samtykke til omdisponeringen, og kommunen kan ikke omdisponere timer for hele grupper av elever eller skoler innenfor denne ordningen. Det framgår av opplæringsloven § 1-6 andre ledd at kommunen kan gi forskrift om at opptil ti prosent av timene i hvert fag skal flyttes til andre fag eller brukes til særskilte tverrfaglige aktiviteter.

Om søknaden

Råde kommune har i den endelige søknaden 01.10.24 bedt om å få gjennomføre forsøk med å frigjøre seg fra kravene om minstetimetall i fag.

I søknaden skriver kommunen blant annet følgende:

«I arbeidet med LK20 ser vi at det, for lærerne, kan være utfordrende å holde seg til den tradisjonelle oppfatningen av fag- og timefordelingen. Hovedprinsippene i LK20 (fagfornyelsen) er å tenke tverrfaglig og ha fokus på dybdelæring og høy elevaktivitet, hvor de tre tverrfaglige temaene skal gjennomsyre alt vi gjør. Vi ønsker derfor å kunne frigjøre oss fra den tradisjonelle måten å tenke fag- og timefordeling på, slik at lærerne lettere kan tenke nytt og endre sin måte å legge opp skoleåret på. Dette kan være med å legge til rette for et større fokus på å inkludere de praktisk/estetiske fagene, samtidig som det kan være lettere å benytte flere læringsarenaer. Det vi ønsker å oppnå med forsøket er å få elever som opplever økt grad av mestring og inkludering, større motivasjon til skolearbeid, engasjement og begeistring i skolehverdagen og mer fokus på elevaktiv læring.

Lærerrollen i LK20 (fagfornyelsen), slik vi oppfatter den, har endret seg mye, samtidig som måten fag og timer er fordelt på, fortsatt består slik det alltid har vært. Dette kan bidra til å hindre utviklingen i vår måte å tenke læring for elevene, fremfor undervisning fra lærerne. Vi ønsker å søke om fritak fra fag- og timefordelingen i prosjektperioden som hjelp i vårt arbeid med å endre kulturen som sitter i hos mange lærere, og for å endre perspektivet fra en lærerstyrt undervisning og over til en skole som setter elevaktivitet og elevmedvirkning i høysetet.

[...]

Prosjektet vil være med på å hjelpe skolen til å gå fra tradisjonell lærerstyrt undervisning ut fra et gitt timetall pr fag, til undervisning med større fokus på elevaktivitet og elevmedvirkning. Lærerne blir ikke bundet opp med å ha 5 timer norsk, 4 timer matematikk osv, men får en mulighet til å arbeide mer tverrfaglig, praktisk og på andre læringsarenaer enn i klasserommet. Høy elevaktivitet er noe vi etterstreber, og med et fritak fra fag- og timefordelingen vil dette lettere la seg gjennomføre.»

Kommunen pekte på at de primært ønsket at forsøket skulle gjøres for hele skolen (1. til 7. trinn), mens KD i sin foreløpige tilbakemelding har begrenset muligheten til forsøk til å gjelde på 5. til 7. trinn. Kommunen påpeker imidlertid viktigheten av å inkludere 1. til 4. trinn i forsøket, og skriver blant annet:

«Vi ser at for å lykkes kreves det en stor endring i måten skolen drives på, og stor endringsvilje fra lærerne. Om ordningen kun gjelder for 5.-7. trinn vil vi måtte drive en parallell utviklingsprosess på skolen. I en hverdag med begrenset tid til utviklingsarbeid er

det viktig for oss å kunne inkludere hele personalet og alle elever i forsøket. Hele personalet vil være involvert i 5.-7. trinn i prosjektet som skal gå over flere år. Ved å starte med hele skolen, 1.-7. trinn, vil vi unngå å sette elevene som i perioden starter på 5. trinn inn i tankegangen og måten vi arbeider på.»

Om forankring og gjennomføring skriver kommunen:

«Underveis i søknadsprosessen har ledelsen ved Spetalen skole drøftet ordningen i medbestemmelse, hvor plasstillitsvalgt for Utdanningsforbundet og Fagforbundet sitter, samt verneombud. Det har også vært tatt opp i pedagogisk utviklingstid med hele personalet ved flere anledninger, for å sikre involvering i en tidlig fase. Det har vært enighet om at dette er en ordning skolen ønsker å jobbe med. Videre i prosessen vil det være naturlig og helt nødvendig å jobbe grundig med hvordan skolen skal implementere endringer og hva disse endringene skal være. I den forbindelse er det opprettet en plangruppe, hvor det er representanter fra ledelsen og ansatte, med mål om å bruke god tid på forberedelsene til prosjektet. Skolen skal parallelt med arbeidet i plangruppen også involvere elevrådet, FAU, SU og SMU i arbeidet med forsøket. Plangruppen har allerede startet arbeidet og lagt en fremdriftsplan for skoleåret 2024/2025. Planen ivaretar hvordan alle involverte parter, inkludert elevene og foresatte, skal sørge for at skolen er forberedt og klar for oppstart i august 2025.

Det vurderes, sammen med ledelsen ved Spetalen skole, tillitsvalgte, verneombud, ansatte og videre dialog med KDD at oppstart bør være 01.08.25.»

Kommunen gjør KD oppmerksom på et annet utviklingsprosjekt med tema praktisk undervisning og uteskole som snart starter opp på alle skolene i Råde kommune, og som skal gjelde i tre år. Kommunen gjør også oppmerksom på at Høgskolen i Østfold har blitt informert om forsøksordningen, hvoretter Høgskolen viser interesse for å følge forsøksordningen sammen med kommunen.

KDs vurdering og beslutning

Departementet innvilger søknaden om forsøk, inkludert kommunenes ønske om å inkludere også 1. til 4. trinn. Det betyr at forsøket kan gjennomføres på hele barnetrinnet.

KD vurderer at forsøket er interessant for å få mer kunnskap om hvorvidt økt fleksibilitet for kommunene til selv å avgjøre hvor mange timer opplæring som skal gis i ulike fag, kan gi bedre forutsetninger for god læring. Som kommunen skriver i søknaden ønsker kommunen gjennom forsøket blant annet å arbeide mer tverrfaglig, praktisk og på andre læringsarenaer. Dette er det interessant å få kommunenes erfaringer med, blant annet sett opp mot temaene i Meld. St. 34 (2023–2024) *En mer praktisk skole— Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn*. I den foreløpige tilbakemelding til kommunen 06.05.2024 skrev KD at det var hensiktsmessig å begrense forsøket til 5. til 7. trinn, blant annet med henvisning til meldingen til Stortinget, som nettopp er nedad avgrenset til 5. trinn. KD har imidlertid forståelse for kommunens behov for å kunne inkludere alle trinnene på skolen, både av praktiske og

faglige grunner. KD vurderer det derfor som hensiktsmessig at forsøket kan gjelde hele barnetrinnet, altså 1. til 7. trinn.

Kommunen synes å ha en god plan for gjennomføring av forsøket, og forsøket synes å være godt forankret hos aktuelle lærere og skoleledelse. Det er positivt at kommunen allerede har en plan for forarbeid frem mot mulig igangsetting av forsøket i august 2025, med opprettelse av en egen plangruppe med representanter fra ledelsen og ansatte.

Forsøket kan gjennomføres ved én barneskole i kommunen, i søknaden oppgitt å være Spetalen skole, på 1. til 7. trinn. Forsøket kan gjennomføres for de fire skoleårene 2025-2026, 2026-2027, 2027-2028 og 2028-2029. Det gis fritak fra kravene til minstetimetall i de enkelte fagene, jf. fag- og timefordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20), jf. opplæringsloven § 2-3 første ledd, men kommunen må oppfylle kravene til samlet timetall for trinnet. Det gis ikke fritak fra andre deler av læreplanverket enn det som er særlig omtalt over. KD presiserer at det blant annet betyr at det ikke gis fritak fra kompetansemål i læreplanene. KD mener dette er med på å sikre at elevene som berøres av forsøksordningen kommer ut med samme kompetanse som andre elever.

Beslutningen er fattet med hjemmel i opplæringsloven § 29-3. Beslutningen regnes ikke som et enkeltvedtak. Beslutningen er fattet i samråd med KDD, da forsøket inngår som del av forsøksordningen som KDD administrerer.

Dersom kommunen underveis i forsøksperioden ser at det ikke er forsvarlig eller hensiktsmessig å videreføre forsøket, skal KD informeres. Dersom kommunen underveis finner at det er nødvendig eller hensiktsmessig med endringer i forsøkets innhold, omfang eller organisering som går ut over rammene for det innvilgede forsøket, må det sendes søknad om en justering av forsøket til KD.

Evaluering

Det er besluttet at både forsøksordningen og de enkelte forsøkene som inngår i forsøksordningen skal evalueres. Evalueringen skal lyses ut gjennom en offentlig anbudskonkurranse. Dette er regulert av lov om offentlige anskaffelser. Det er KDD som finansierer og som skal ha hovedansvaret for evalueringssoppgaven, men KDD og KD vil samarbeide om utlysningen av ett samlet evalueringssoppgave for de forsøkene som skal gjennomføres på KDs område. Vi vil lage en kortfattet beskrivelse av hver kommunes forsøk til bruk i utlysningsteksten. Denne beskrivelsen ønsker vi å avstemme med kommunen før oppdraget lyses ut.

KDD og KD forutsetter at kommunene som deltar i forsøksordningen samarbeider med det eller de miljøene som får i oppdrag å evaluere forsøket og forsøksordningen, og at kommunen legger til rette for at evaluator kan undersøke elementer i og virkninger av forsøket på en god måte. Vi vil komme tilbake med mer informasjon om evalueringen når leverandør er valgt.

Vi har merket oss at kommunen har orientert Høgskolen i Østfold om forsøksordningen, og at Høgskolen har vist interesse for å følge forsøksordningen sammen med kommunen. KD legger til grunn at dersom kommunen ønsker at Høgskolen skal følge forsøket i Råde, må Høgskolens rolle avklares nærmere etter at det er avklart hvem som får oppdraget med å gjennomføre evalueringen av forsøkene på KDs område. Det understrekes at det kun er det evalueringsoppdraget som lyses ut av KDD som vil bli finansiert av departementene, jf. den generelle informasjonen om evaluering over.

Med hilsen

Lilly Sofie Ottesen (e.f.)
avdelingsdirektør

Andreas Rakli
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Kommunal- og distriktsdepartementet